

Sådan finder du kilder om slaveri

Indtil slaveriets ophævelse i Dansk Vestindien i 1848 var slaver og slaveri en fundamental del af livet på øerne. Derfor findes der oplysninger om slaver og slaveri i stort set alle arkivalier fra den tid.

Det gør det vanskeligt at udvælge de vigtigste kildegrupper, fordi det afhænger af, hvilket aspekt af slaveriet man er interesseret i. Kildegrupperne i denne vejledning er udvalgt for at vise bredden af slaveri-relaterede emner, som Rigsarkivet har arkivalier om. Således viser beregningerne over salg af slaver på St. Thomas, hvordan slaverne blev solgt på offentlige auktioner, mens rapporterne om kompagnislavernes arbejde giver indblik i, hvilke forskellige typer arbejde slaverne blev sat til. Rapporterne fra plantagerne og slavestatistikken fra 1804 viser, hvordan forholdene på plantagerne var, fx hvor mange slaver der var, boligforhold, sundhedsforhold og arbejdsopgaver. Endelig giver justitsprotokollen for standretten i Frederiks Fort 1848 indblik i, hvordan den danske kolonimagt reagerede overfor slaveoprør, mens fribrevene dokumenterer, hvilke slaver der opnåede at få eller købe deres frihed.

Et eksempel på hvordan man kan bruge arkiver med oplysninger om slaveri kunne være i forhold til [slavernes sundhedsforhold](#). Af de månedlige hospitalsrapporter fra de kongelige plantager på St. Croix fremgår det, hvilke slaver der var syge, hvornår, hvor længe og af hvad.

De vigtigste kildegrupper

- Beregninger over salg af slaver på St. Thomas, 1724-1739
  - *Det finder du i beregninger over salg af slaver*

Beregningerne består af skemaer ført under slaveauktioner. De indeholder bl.a. oplysninger om købernes navne, hvor mange slaver de købte, slavernes køn, alder (voksne eller børn), fysiske tilstand (raske eller syge) og pris. Beregningerne kan give dig et indblik i den slavehandel, der foregik, når Vestindisk-Guineisk Kompagnis skibe ankom fra Afrika til St. Thomas.
  - *Sådan er beregninger over salg af slaver bygget op og organiseret*

Beregningerne er organiseret kronologisk, men er ikke bevaret fra alle år i perioden 1724-1739. Man kan heller ikke gå ud fra, at de registrerede slaver er alle slaver som ankom til øerne i de pågældende år. Selv om Vestindisk-Guineisk Kompagni havde monopol på import af slaver, blev der også importeret slaver ulovligt. Disse slaver er ikke registreret her. Beregningerne er skrevet på dansk (gotisk).
  - *Det skal du vide for at bruge beregninger over salg af slaver*

- **Slaveejerens navn:** Da slavernes navne ikke er opgivet, er det ikke muligt at finde en specifik slave ad den vej. Men kender du ejerens navn, kan du undersøge om vedkommende købte slaver af kompagniet på St. Thomas i perioden 1724-1739.
  - *Her er beregninger over salg af slaver arkiveret*
Vestindisk-Guineisk Kompagni, Direktionen (arkivnr. 446), Indsendte beregninger over slaver, solgt på St. Thomas 1724-1739 (løbenr. 118).
[Link til Arkivalieronline](#)

- Rapporter om kompagnislavernes arbejde, 1751-1754
  - *Det finder du i rapporterne om kompagnislavernes arbejde*
Rapporterne kan hjælpe dig med at få indblik i hverdagens arbejde for de markslaver og håndværksslaver, som var ejet af Vestindisk-Guineisk Kompagni. Rapporterne oplyser i skemaform om markslavernes arbejde dag for dag på kompagniets plantager på St. Thomas og St. Croix, og om håndværksslavernes arbejde på kompagniets bygninger på St. Thomas. De oplyser bl.a. om, hvor mange slaver der udførte hvilke opgaver og hvor længe, hvad slaverne hed, samt fravær pga. sygdom eller flugt (maronage). Især håndværksslavernes arbejde er beskrevet meget præcist. Fx at to tømrerslaver brugte torsdag den 9. marts 1752 på at høvle brædder til gulvet i rustkammeret på Fort Christian i Charlotte Amalie.

  - *Sådan er rapporterne om kompagnislavernes arbejde bygget op og organiseret*
Rapporterne er opdelt i to: markslaver og håndværksslaver. Hver rapport er ført kronologisk på dansk (gotisk).

  - *Det skal du vide for at bruge rapporterne om kompagnislavernes arbejde*
    - **Arbejdsfunktion:** Du skal beslutte, om du er interesseret i markslaver eller håndværksslaver.

  - *Her er rapporterne om kompagnislavernes arbejde arkiveret*
Vestindisk-Guineisk Kompagni, Direktionen (arkivnr. 446), Rapporter om kompagniets mark- og håndværksnegres arbejde 1751-1754 (løbenr. 119).
[Link til Arkivalieronline](#)

- Rapporter fra plantagerne, 1787-1847
  - *Det finder du i plantagerapporterne*

Plantagerapporterne kan hjælpe dig med at få indblik i slavernes leveforhold på en række plantager på især St. Croix i perioden 1787-1847. Der findes tre slags rapporter, som giver forskellige typer oplysninger:

- **Ugerapporter:** ugentlige indberetninger om arbejdsstyrken af slaver, det udførte arbejde, hvilke slaver der var syge og af hvad, hvilke slaver der var blevet straffet og for hvad, samt beholdningerne af fødevarer m.m. på hver plantage.
- **Politirapporter:** månedlige indberetninger om hvilke slaver der var blevet afstraffet, for hvad, og hvad straffen havde været.
- **Hospitalsrapporter:** månedlige indberetninger om hvilke slaver der var syge, hvornår, hvor længe og af hvad.

Plantagerapporterne stammer fra plantager, der skyldte penge til den danske stat, og havde til formål at give staten løbende information om driften. Når så mange plantager skyldte penge, skyldtes det, at den danske stat i 1786 overtog en række store lån, som plantageejere havde optaget i Nederlandene.

- *Sådan er plantagerapporterne bygget op og organiseret*
Samlingen af plantagerapporter er organiseret geografisk efter ø. Langt de fleste rapporter stammer dog fra St. Croix. Dernæst er rapporterne organiseret alfabetisk efter navnet på plantagen og endelig kronologisk. Hver rapport består normalt af et fortrykt skema, som er udfyldt på dansk (gotisk), men nogle skemaer er helt håndskrevne. Rækken af skemaer for hver enkelt plantage dækker ikke hele perioden 1787-1847, men kortere perioder. Den bedst dækkede periode er 1830-40'erne.
- *Det skal du vide for at bruge plantagerapporterne*
  - **Plantagens navn:** Du skal kende navnet på den plantage, du gerne vil undersøge.
- *Her er plantagerapporterne arkiveret*
Plantagerapporterne er arkiveret under Den Vestindiske Gælds Likvidationsdirektion, hhv. afdelingen på St. Croix og afdelingen på St. Thomas/St. Jan:
  - **St. Croix:** Vestindiske Gælds Likvidationsdirektion, Likvidationskommissionen for St. Croix (arkivnr. 681), Sager og rapporter vedrørende de enkelte plantager på St. Croix 1787-1847 (løbenr. 46.17.1 - 76).
[Link til Arkivalieronline](#)
  - **St. Thomas/St. Jan:** Den vestindiske gælds Likvidationskommission (arkivnr. 534), Sankt Thomas og Sankt Jan 1779-1849.

- Sager vedr. plantagen Flamingo Pannen og enken van der Pool 1780-1787 (løbenr. 20.6.1).
[Link til Arkivalieronline](#)
- Sager vedr. plantagerne Adrian og Herman Farm 1828-1847 (løbenr. 20.7.1).
[Link til Arkivalieronline](#)
- Slavestatistikken fra 1804
  - *Det finder du i slavestatistikken fra 1804*

Slavestatistikken fra 1804 kan hjælpe dig med at få overblik over slavebefolkningens sammensætning i året 1804. Statistikken indeholder oplysninger om køn, alder, civilstatus, fødested, erhverv, religion samt hvor mange slaver, der boede på hver plantage, hvor mange slavehuse der var, og hvor meget jord der var udlagt til dyrkning af fødevarer til slaverne. Statistikken dækker kun året 1804 og plantagerne på de tre øer. Byerne er ikke medtaget.

Efter at en 10-årig overgangsperiode op til afskaffelsen af den danske transatlantiske slavehandel var udløbet (1793-1803), mente mange plantageejere, at det fortsat ikke var muligt at opretholde slaveantallet uden import af nye slaver. Derfor blev der igangsat en spørgeskemaundersøgelse i 1804, som skulle gøre det klart, om der var behov for at forlænge overgangsperioden. Statistikken bygger på data fra denne undersøgelse. Resultatet af undersøgelsen blev, at man valgte ikke at forlænge perioden.
  - *Sådan er slavestatistikken fra 1804 bygget op og organiseret*

Statistikken består af skemaer, som ligger sammen med andre dokumenter fra den såkaldte ”Kommission for Negerhandelens bedre Indretning”. Samlingen af skemaer er organiseret geografisk efter ø og dernæst efter kvarter. Tilsvarende er hvert enkelt skema organiseret geografisk efter kvarter, og herunder er hver plantage listet efter matrikelnummer. Der er også særlige skemaer, som opsummerer alle data fra hver ø og for kolonien som helhed. Skemaerne er skrevet på dansk (gotisk).
  - *Det skal du vide for at bruge slavestatistikken fra 1804*
    - **Plantagens beliggenhed og navn:** For at kunne finde data fra en bestemt plantage skal du vide, hvilken ø og hvilket kvarter den lå i, samt hvad den hed.
  - *Her er slavestatistikken fra 1804 arkiveret*

Generaltoldkammeret - Ældre del, Vestindisk-guineisk renteskriverkontor (arkivnr. 365), Dokumenter vedr. Kommissionen for Negerhandelens bedre indretning (løbenr. 424).

[Link til Arkivalieronline](#)

- Fribreve, ca. 1757-1832

- *Det finder du i fribrevene*

Fribrevene kan hjælpe dig med at finde ud af, om en slave i løbet af sit liv opnåede at få sin frihed, og hvornår det skete. Fribrevet er enten en side med fortrykt tekst, hvori navn og tidspunkt for udstedelsen er udfyldt, eller det er helt håndskrevet. Brevet indeholder altid navnet på den frigivne og normalt også den tidligere ejers navn. Dertil kan der være oplysninger om f.eks. den frigivnes værdi, og hvem der betalte for frigivelsen, hvis det ikke var ejeren.

Fribrevet blev udstedt af guvernementet og skulle til enhver tid bæres af den frigivne som bevis på den frie status. Nogle af fribrevene ligger kun som kopier, da originalen jo blev udstedt til den frigivne. Rækkerne af fribreve er ikke fuldstændige, og man kan ikke regne med at finde navnene på alle frigivne slaver.

- *Sådan er fribrevene bygget op og organiseret*

Samlingen af fribreve er organiseret geografisk efter ø og dernæst kronologisk. I den enkelte æske ligger fribrevene ofte ikke i ordnet rækkefølge, men i enkelte tilfælde er de ordnet alfabetisk eller kronologisk. Fribrevene er skrevet på dansk (gotisk) og engelsk (latinsk).

- *Det skal du vide for at bruge fribrevene*

- **Hvor:** Du skal vide, på hvilken ø den slave/frigivne boede, som du vil undersøge.
    - **Hvornår:** Du skal vide, hvilken tidsperiode du er interesseret i.
    - **Slavens/den frigivnes navn:** Du skal kende navnet på den slave/frigivne, du søger.

- *Her er fribrevene arkiveret*

Fribrevene er arkiveret i guvernementets arkiv, hhv. afdelingen for St. Croix og afdelingen for St. Thomas og St. Jan:

- **St. Croix**
      - Den vestindiske regering (arkivnr. 678), Gruppeordnede sager: Sociale og kulturelle forhold

- Fribreve for slaver på St. Croix 1769-1807 (løbenr. 3.81.577).
[Link til Arkivalieronline](#)
- Fribreve for slaver på St. Croix 1808-1832 (løbenr. 3.81.578).
[Link til Arkivalieronline](#)
- Fribreve for slaver på St. Croix, A-Ø 1800-1810 (løbenr. 3.81.579).
[Link til Arkivalieronline](#)
- **St. Thomas**
  - Den vestindiske regering (arkivnr. 678), Gruppeordnede sager: Sociale og kulturelle forhold, Fribrevsprotokol for St. Thomas 1816-1830 (løbenr. 3.81.576).
[Link til Arkivalieronline](#)
  - St. Thomas og St. Jan Gouvernement (arkivnr. 693), Gruppeordnede sager: Sociale og kulturelle forhold, Kopier af udstedte fribreve m.m. 1757-1800 (løbenr. 11.53.180).
[Link til Arkivalieronline](#)
- Justitsprotokol for standret i Frederiks Fort 1848
  - *Det finder du i justitsprotokollen for standretten*

Protokollen stammer fra den standret (militær særdomstol), som blev nedsat efter det slaveoprør i 1848, som førte til ophævelsen af slaveriet i Dansk Vestindien. Retten skulle dømme personer, som i forbindelse med oprøret havde overtrådt loven og forvoldt skade på personer og ejendom. Det var fortrinsvis tidligere slaver, som blev dømt.

Justitsprotokollen kan give dig indblik i, hvad der skete under det afgørende oprør frem mod ophævelsen af slaveriet, og hvad den danske kolonimagt bagefter gjorde for at genoprette lov og orden. Den indeholder oplysninger om forhørene, sagens gang og de afsagte domme.
  - *Sådan er justitsprotokollen for standretten bygget op og organiseret*

Protokollen er organiseret kronologisk efter dato for forhørene, sagernes gang i retssalen og afsluttes med domsafsigelser. Protokollen er skrevet på dansk (gotisk).
  - *Det skal du vide for at bruge justitsprotokollen for standretten*
    - **Navn:** Hvis du kender navnet på en af de anklagede, kan det gøre det lettere at finde rundt i materialet. Protokollen har ikke register, men navne er understregede og derfor lettere at finde ved at skimme teksten.

- *Her er justitsprotokollen for standretten arkiveret*
Den vestindiske regering (arkivnr. 678), Den Militære Standret i Frederiks Fort
1848, Justitsprotokol (løbenr. 3.81.223).
[Link til Arkivalieronline](#)